

K A B D E B Ó L Ó R Á N T

Egy Krúdy-hős, mint főszerkesztő

E M L É K F O S Z L Á N Y O K P E T E G Y Ö R G Y

C S O D Á L A T O S Á L O M V I L Á G Á R Ó L

Megnézhetném, de nem vagyok kíváncsi a szigorú adatokra. Emlékeimet keresem inkább, miként maradt meg bennem mindaz, ami ehhez a jelenséghez köthető, hogy Pete György. Aki annak az időnek egyik hőse volt. Mert én megéltém, jelen voltam már akkor is, amikor volt a múlt században egy időszak, amikor Pete György, a garabonciás Krúdy-hős fel-feltűnt a társaságban, itt Pesten, mint a szombathelyi Életünk főszerkesztője, vagy utolért telefonon, ráncsöngetett, és kapcsolódott hozzánk. Legalább két évtizeden át! A magyar irodalom újjászerveződésének fénykorában. Ha visszatekintek: ma úgy tűnik fel: csak pillanat volt. De micsoda pillanat!

Amikor most híre járja, hogy ő is, meg veletájt felesége is eltűnt az élők sorából, feleségemből mint távoli jelenet tört ki nosztalgiaiával az emlék: olyan jó volt vele táncolni. Én meg visszaemlékezem, hogy az ántivilágban, majd azt követően az ország akkor egyik legjobb folyóiratát egy kísértet házaspár tartotta össze. Rangot jelentett az Életünkben megjelenni. Weöres Sándor volt a versek mértéke, a prózát Szentkuthy Miklós csodába illő feltámadása határozta meg, valamint a londoni emigrációjához ragaszkodó Határ Győző írói feltámadása benne és általa zajlott. Hamvas Béla élő esszéistaként tündökölt, példává emelte kiadványaiban.

És szerveződött, a folyóirattal összefolyva létezett az Életünk Könyvek sorozata. Ott jelent meg például a kismonográfiám a Berzsenyi-rokonsághoz tartozó, fasori diák, Nobel-díjasok osztály- és iskolatársa, majd egy ideig, amíg engedték ugyanitt tanár költőről, akit most kezdenek felfedezni, születésének centenáriuma, egy luteránusságára figyelő, az ország túloldalához kötődő újabb szerkesztő jóvoltából. Csodálkozva kérdezheti meg a ma irodalom iránt érdeklő olvasója, mit is láthatott akkor például Jánosy Istvánban ez a nagy szellemek szövegeit összegyűjtő szerkesztő? Talán azt, ami rokonává tette. Hiszen mindkettejükben benne éltek-munkáltak a fájdalom archetipusai. Átérezte Jánosy szövegeiben az önmagát nem egyszer halálra szánó, kétségbeesett világát Jung receptje szerint a forradalom bukása után kétségbeesett álmaiban rögzítő álmodozót. Miként Jánosy Pista (mert szóbeszédben csak így beszéltünk nagyszerű kortársunkról) szellemálmaira a „babonák napját” átvészelt nagy költőnk, az akkor az Új Írásban csodákat megszólaltató Juhász Ferenc, aki az Életünkkel párhuzamosan közölte éppen a kétségek között vívódó költők-írók-kritikusok sorsukba zuhanó álmait. És legyen személyes: én magam pedig az akkor készített monográfiámban egyik unokánk születése körüli családi bonyodalmakat írtam ki feleségem és magam vigasztalására. Pete Gyuri mindnyájunk szenvedésére ráérezett, arra, ami összekötött mindnyájunkat a forradalom bukása után. Ráérezett arra, amit életemre és kedvenc íróimra-költőimre emlékezve most, a vírus támadása

idején a visszaemlékezéseim tanulmányorozatában tudatosíthattam. A szenvedésbe zárt oximoronra, amely segített nagy íróknak, költőknek mindenek ellenére megérezni a létezés ígérését. Akik nagyon tudtak szenvedni és nagyon várták a feltámadást, egy elképzelt harmóniát a létezésben, a Yeats által „tragic joy”-nak nevezett vágyódás álmaiban. Szenvető lelkek titkos összekapcsolódását segítette szövegeik közlésével? Apoteozisra segítségével!

Mit jelentetett meg abban a tragikus, de akkor már fénykereső világban? Amikor a legjobbakat a halál tépte ki közülünk, és akik pedig szörnyeteg erővel visszatérték magukat a halál rájuk leselkedő markából és a halottvivők szerepét vállalták? Halál-sikolyt és bohóctréfát, halottak kísérését és az emberi kultúra széthullott hagyományainak összeforrasztását! Visszatérést az európai kultúrába. Bennem társra találhattott. Hiszen nyílt színen, rádión keresztül mentettem nagy íróink álomvilágát egy évtizeden át. A kimondhatatlant kimondhatóvá akartam varázsolni. Ezeket a szövegeket fogadta szeretettel, várta, és ha kellett odasiklott, hogy megszerezze őket. Szentkuthy utóbb Párizsban, franciául is megjelentetett *Frivolitások és hitvallások* könyvének részeit, Határ Győző magnóra mondott, majd átigazított, irodalommmá formált beszélgetéseit az élet elviselésének gondjáról, az *Életút* három kötetét. És Határ Győzőnek a harmadik kiadásában véglegesített világdrámáját, a *Golghelógit*. Egyszerre a nyugati kiadással itthon, magyar földön, magyar nyelven. A *Jób könyve* és *Az ember tragédiája*, valamint a *Peer Gynt* továbbírását. A Jó és a Rossz billegő küzdelmét az ember történelmében. És ki tudja másoknak mit jelentettek megszerzett közleményei. Például a szétszórtságból összegyűjtött Hamvas-szövegek.

És még arra is volt érzéke, hogy irodalmi estet varázsoljon Izrael egyik legjobb költőjének tiszteletére. De ezt már a feleségem megírta itt, a folytatásban, a mai Életünkben, amelyben a legsikeresebb folytatóját láthatjuk annak a régi varázsos pillanatnak, amelyben megálmodtatott a rendszerváltás, a magyar irodalom újra felvirágzása. Itámár Jaoz-Keszt kötetét az akkor élt legjobb költők fordították, és itt Szombathelyen váltottuk valóra a Biblia nyelvén írott versek magyar nyelven való megszólaltatását. A vendégfogadáson egy város ünnepelte a két világ találkozását, hiszen Itámár ezt megelőzően három kötetben a magyar költészet legjobb darabjaiból fordított a Biblia nyelvére. Táncoztak is, hisz a tánc a Bibliában is szerepel, az Őszö-vetség legismertebb alakja vonul tánccal Istene tiszteletére. Szétszakadt világokat segített visszaforradni a szeretet jegyében.

Hol van ma már ez a világ? A remény virágzása. Akit érdekel, akár karanténba zárva is visszakeresheti. A könyvtárak őrzik, és nagyrészüket digitalizálták az Országos Széchényi Könyvtárban (MEK) és a Petőfi Irodalmi Múzeumban (DIA), amit bárki bármikor beidézhet a saját otthonában a saját számítógépére.

Csak azokra emlékezem most, a halálhír pillanatában, akiket még atyai barátomként hozhattam hozzá, ebbe az álomvilágba.

Persze hányszor átkoztam a garabonciás, önmagát is elvesztő házaspár emlékét. Hiszen megjelentek a könyvek. De amit nem sikerült nyomdamelegen kimenteni kezeik közül, annak már üthettük a nyomát. Letették, és ott is maradtak. Ki tudja,

hol is? Kerestem. Nem egyszer. De nemhogy a könyveket nem tudták, őrzi-e valaki, valahol, vagy valami raktárban pusztulnak. De még Pete Gyuri nyomát sem találták. Álommá vált, emlékké, amely egyre kevesebbünkben él még pillanatokra. Távozásuk tényét most gyorshír jelezte. De visszatekintve úgy látszik, e nép irodalmának történetében számukra szerepet osztott a sors. Mint Krúdy-hősök élték át életüket, de ezt az életet össze tudták egy adott pillanatban szőni nagy irodalmi szövegek szolgálataival. Megfelelő időben megfelelő helyen megjelenéshez segíteni. Országos figyelmet, a magyar vers és próza újraindulását kezdeményezve. Szerepüket méltóan betöltötték. Köszönet érte. Remélem, cserében, amikor hazamentek, életükkel végül is maguk is meg lehettek elégedve.

Feleségével, Marikával Gyurácz Ferenc esküvőjén a büki községházán (1995)